

JÄRJESTÄMISSUUNNITELMA TYÖ- JA ELINKEINOPALVELUIDEN UUDISTUKSEN TOTEUTTAMISEKSI POHJANMAALLA

02.10.2023

luonnos

Sisältö

Johdanto ja palveluiden järjestämisen pääperiaatteet	3
1. Laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseen varattavat taloudelliset ja henkilöstövoimavarat sekä niiden kohdentaminen.....	4
1.1. TE-palvelut	4
1.2. Työttömyysturvan vaikutukset kunnissa.....	6
2. Laissa tarkoitettujen palvelujen tuottamista ja kohdentamista koskevat ratkaisut.....	8
2.1. Työnvälityksen palvelut	8
2.2. Palveluhankinnat	9
3. Toimipisteiden määrä ja sijoittuminen	11
4. Yhteistyötahot ja muodot.....	12
5. Työperäisen maahanmuuton, työvoiman ja työpaikkojen kohtaannon sekä työvoiman liikkuvuuden edistäminen	13
5.1. Työperäisen maahanmuuton edistäminen	13
5.2. Työvoiman ja työpaikkojen kohtaannon sekä työvoiman liikkuvuuden edistäminen	14
6. Varautuminen rakennemuutostilanteisiin	16
7. Jatkovalmistelun suuntaviivat.....	18
8. Järjestämissuunnitelman voimassaolo	20

Johdanto ja palveluiden järjestämisen pääperiaatteet

Tässä järjestämissuunnitelmassa kuvataan työ- ja elinkeinopalveluiden uudistuksen suuntaviivat sekä se, miten ne käytännössä toteutetaan Pohjanmaan yhteistoiminta-alueella, jossa Vaasan kaupunki toimii järjestämisvastuullisena kuntana. Tämä suunnitelma on laadittu yhteistyössä yhteistoiminta-alueella mukana olevien kuntien kanssa ja se toimii yhdenvertaisena dokumenttina 'SOPIMUS YHTEISESTÄ TOIMIELIMESTÄ TE-TEHTÄVIEN HOITAMISEEN POHJANMAALLA' sopimuksen kanssa.

Uudistuksen tavoitteena on vahvistaa työllisyyttä ja lisätä työ- ja elinkeinopalvelujen saatavuutta ja vaikuttavuutta tuomalla **palvelut lähemmäksi asiakasta** sekä **kytkemällä palvelut osaksi laajaa kuntaekosysteemiä**. Näin voidaan myös **tukea Pohjanmaan ja sen lähialueiden kilpailukykyä ja elinvoimaa**.

Visiona on:

- **Vaikuttavat, kustannustehokkaat ja kokonaisvaltaiset palvelut**, joiden avulla luomme elinvoimaa ja hyvinvointia Pohjanmaalle
- Kehittämällä **palveluiden saavutettavuutta, paikallista ekosysteemiä ja paikallisia erityispiirteitä hyödyntäen** varmistetaan asiakaslähtöisyyttä ja joustavuutta asiakkaan ja koko alueen eduksi.

TE-palveluiden järjestämisen **pääperiaatteet** ovat:

- TE-palveluiden **saavutettavuutta edistämällä** parannetaan asiakaslähtöisyyttä ja palveluiden vaikuttavuutta
- TE-palvelut toteutuvat **yhdenvertaisina paikalliset erityispiirteet ja kuntien elinvoimapainotukset** huomioiden
- TE-palveluita kehitetään **toimivilla lähipalveluilla ja elinvoimaekosysteemien hyödyntämisellä**
- **Viranomaistehtävät** hoidetaan **keskitettynä palveluna** (esim. palveluhankinnat) tehokkaasti tavoitellen joustavuutta palvelutuotannolle
- **Lähipalveluissa** tehokkuus saavutetaan **yhteistyössä kuntien ja hyvinvointialueen sekä muiden eri toimijoiden kanssa**
- **Digipalveluita** hyödyntäen **täydennetään** asiakkaiden saamien palveluiden laatua.

1. Laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseen varattavat taloudelliset ja henkilöstövoimavarat sekä niiden kohdentaminen

1.1. TE-palvelut

TE-palveluiden taloudelliset voimavarat Pohjanmaalla ovat yhteensä arviolta n. 17,4 miljoonaa euroa. Noin 5 miljoonaa liittyy ns. kiinteisiin kuluihin, mukaan lukien henkilöstökulut, ja noin 12,4 miljoonaa liittyy työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin (koulutukset, valmennukset, palkkatuki, starttiraha).

Kuntakohtaisten maksuosuuksien jaosta sovitaan kuntien välisessä sopimuksessa palveluiden järjestämisestä.

Pohjanmaan TE-toimiston vuoden 2022 henkilötyövuosien määrä oli 136,25. Henkilötyövuosien jakautuminen eri toimintoihin on nähtävissä taulukossa 1.

Taulukko 1. Pohjanmaan TE-toimiston henkilötyövuosien jakautuminen eri toimintoihin (2022)

ELY-keskus	HTV-arvio	%
Pohjanmaan ELY-keskus	74,28	100,0%
TE-toimisto	70,27	94,6%
Työllistämissuunnitelma	22,13	29,8%
Työnhakijan alkupalvelut	8,78	11,8%
Työnvälityspalvelut henkilöasiakkaille	7,38	9,9%
Henkilöasiakkaan tieto- ja neuvontapalvelut	5,60	7,5%
Monialainen työllistymissuunnitelma ja aktivointisuunnitelma	4,25	5,7%
Rekrytointipalvelut työnantajille	3,77	5,1%
Ammatillisten työvoimakoulutusten koordinointi	2,72	3,7%
Työttömyysturvatehtävät	2,66	3,6%
TE-live	2,40	3,2%
Palkkatuki ja velvoitetöylyttäminen	1,57	2,1%
AmmatINVALINTA ja uraohj.	1,34	1,8%
Omaehtoinen opiskelu työttömyysetuudella	1,20	1,6%
Työ- ja koulutuskokeilut	1,11	1,5%
Kotoutumissuunnitelma	1,02	1,4%
Kotoutumiskoulutusten koordinointi	0,91	1,2%
Starttiraha	0,84	1,1%
Kansainvälinen työnvälitys ja työvoiman liikkuvuus	0,81	1,1%
Valmennuspalveluiden koordinointi	0,73	1,0%
Yritysneuvonta	0,56	0,8%
Toiminnan kehittäminen, kokeilut ja pilotit	0,37	0,5%
Kohdentamaton työ	0,06	0,1%
Työelämän kehittäminen	0,04	0,1%
TE-palveluiden maksustehtävät	0,02	0,0%
Työvoima- ja yrityspalveluiden hankinta, kilpailutus ja seuranta	0,01	0,0%
Osaamisen kehittämisen koordinointi ja suunnittelu	0,00	0,0%
TE-palvelujen tulosohjaus- ja kehittäminen	0,00	0,0%
KEHA-keskus	2,27	3,1%
KEHA-keskus yhteensä	2,27	3,1%
ELY-keskus	1,74	2,3%
Työvoima- ja yrityspalveluiden hankinta, kilpailutus ja seuranta	1,70	2,3%
Osaamisen kehittämisen koordinointi ja suunnittelu	0,04	0,1%
Yhteensä	74,28	100,0%

Eniten työaika kului työllistymissuunnitelmien laatimiseen (47,96 htv), työnhakijan alkupalveluihin (19,24 htv) ja henkilöasiakkaiden työnvälityspalveluihin (16,20 htv).

Erikoistuneita toimintoja **tällä hetkellä** ovat:

- AmmatINVALINTA ja uraohjaus, 2,5 htv
- Eures, 1 htv (Vaasasta käsin, koko alueelle)
- Starttiraha, 2,5 htv

- TE-live, 2 htv. (Vaasasta käsin, koko alueelle)
- Työkanava asiantuntijan tehtävät
- Työkykykoordinaattori 1 htv
- Kehan maksatus (palkkatuet ja starttiraha) 2 htv
- Muutosturvahoitaminen 0 htv (hoidetaan keskitetysti Keski-Pohjanmaalta)
- Virtuaalivirkailija 1 htv
- Ohjaamo koordinaattori 1,8 htv
- Työttömyysturva asiantuntija 1 htv

Mm. erikoistuneet toiminnot ovat sellaisia missä yliaalueiden resurssointi voisi tulla kyseeseen.

Tulee myös huomioida:

- Viestintä / some
- Työajankohdentaminen ei kerro koko totuutta.
- Resurssit eivät riitä pelkästään TE asiantuntijoilla.
- Palveluiden kohdentaminen. Mitkä palvelut on syytä säilyttää ja mitä palveluita voidaan järjestää toisella tavalla?
- Nopeasti työllistyvien huomioiminen.
- Yrityspalveluiden vasteajan tulee olla pieni, joten palvelua ei tule sulauttaa henkilöasiakaspalveluun.
- Puhelinpalvelun tarve tulee huomioida myös (erityisesti henkilöasiakaspalvelun suhteen). Ei tarjota enää valtakunnallisesti.

Resurssien ja kohdentamisen kehittämislinjaukset:

- joustavaa, kustannustehokasta yhteistyötä resurssien jakamisessa (erityisesti erikoistuneet toiminnot) alueiden välillä ja kuntien työllisyyttä, elinvoimaa ja kotouttamista tukevien toimintojen sekä muiden työllisyysalueiden kanssa

1.2. Työttömyysturvan vaikutukset kunnissa

Työttömyysturvamenot jäävät osittain edelleen kuntien maksettavaksi. Jatkossa kuntien työttömyysturvamenot määräytyvät työttömänä olleiden työnhakijoiden perusteella ja kuntien osuus nousee entisestään. Taulukoista 2 ja 3 ilmenee työmarkkinatuen saajat, mikä kertoo TE-palveluiden asiakkaiden määrästä kunnittain.

Taulukko 2. Kunnan osarahoittaman työmarkkinatuen saajat ja maksajat (2022)

	Etuuden saajat	Maksetut etuudet, €	Korvatut päivät	Kunnan osuus, €
Pohjanmaa	2 463	11 381 047	326 525	6 831 927
Kaskinen	22	92 591	2 530	53 284
Korsnäs	28	71 757	1 952	42 412
Kristiinankaupunki	69	344 964	9 657	210 134
Kruunupyö	51	199 145	6 043	118 115
Laihia	103	472 851	13 846	290 262
Luoto	15	60 840	1 811	33 056
Maalahti	58	262 116	7 967	155 086
Mustasaari	150	574 304	16 636	327 890
Närpiö	55	176 646	5 708	96 648
Pedersören kunta	63	243 122	7 108	138 468
Pietarsaari	307	1 381 157	39 430	810 969
Uusikaarlepyy	54	155 460	4 637	79 659
Vaasa	1 423	7 095 806	201 880	4 326 067
Vöyri	65	250 288	7 320	149 876

Taulukko 3. Työttömyysturvan kokonaiskustannukset (2022)

	Etuuden saajat	Maksetut etuudet, €	€/saaja
Pohjanmaa	7 054	40 820 937	5 786,92
Kaskinen	37	188 453	5 093,34
Korsnäs	80	364 394	4 554,93
Kristiinankaupunki	145	793 281	5 470,90
Kruunupyö	183	1 030 097	5 628,95
Laihia	237	1 299 387	5 482,64
Luoto	92	434 487	4 722,69
Maalahti	154	779 387	5 060,96
Mustasaari	467	2 275 987	4 873,63
Närpiö	236	1 025 081	4 343,56
Pedersören kunta	229	1 158 058	5 057,02
Pietarsaari	1 026	6 267 992	6 109,15
Uusikaarlepyy	238	1 363 944	5 730,86
Vaasa	3 750	22 791 027	6 077,61
Vöyri	180	1 049 362	5 829,79

Etuuden saajien jako seutukunnittain meni 2022 seuraavasti:

- Pietarsaarensoutu 1768 (25 %)
- Vaasanseutu 4868 (69 %)
- Suupohjan rannikkoseutu 418 (6 %)

Työmarkkinatukea maksettiin Pohjanmaalla vuonna 2022 yhteensä 11 381 047 euroa 2 463 edunsaajalle. Kuntien osuus rahoituksesta oli 6 831 927 euroa. Työttömyysturvan kokonaiskustannukset olivat vuonna 2022 puolestaan 40 820 937 euroa. Työttömyysturvaa maksettiin yhteensä 7 054 edunsaajalle, keskimääräisen tuen ollessa 5 787 euroa. Työmarkkinatuen ja työttömyysturvan kuntakohtaiset erittelyt ovat nähtävissä taulukoissa 2 ja 3.

TE-palvelut 2024 -uudistuksessa kuntien vastuuta työttömyysturvan rahoituksesta laajennetaan. Laajeneva rahoitusvastuu kompensoidaan kunnille erillisellä valtionosuuden lisäyksellä. Taulukossa 4 esitetään arvioidut muutokset vuoden 2019 tietojen perusteella ja indeksoituna vuoden 2022 tasolle.

Taulukko 4. Arviot kuntien uusista työttömyysturvamenoista. Lähde: TEM.

Kunta	Asukasluku 31.12.2019	Nykytila (2019), €	Uudistus (2019), €	Muutos (2019), €	Muutos vuoden 2022 tasossa, €	Muutos vuoden 2022 tasossa, €/asukas
POHJANMAA	175 923	6 580 461	14 990 553	8 410 093	8 955 191	51
Kaskinen	1 246	20 926	30 929	10 003	10 651	9
Korsnäs	2 077	32 020	74 397	42 377	45 124	22
Kristiinankaupunki	6 486	120 976	267 494	146 518	156 015	24
Kruunupyö	6 428	117 295	276 690	159 394	169 725	26
Laihia	8 017	225 966	488 177	262 211	279 207	35
Luoto	5 417	10 258	81 920	71 662	76 307	14
Maalahti	5 475	107 094	261 643	154 549	164 566	30
Mustasaari	19 448	417 181	988 893	571 713	608 768	31
Närpiö	9 479	64 821	283 377	218 556	232 721	25
Pietarsaari	19 208	761 301	2 152 494	1 391 193	1 481 363	77
Pedersören kunta	11 081	94 696	249 940	155 244	165 306	15
Uusikaarlepyy	7 464	50 959	323 501	272 542	290 207	39
Vaasa	67 636	4 389 399	9 119 887	4 730 488	5 037 094	74
Vöyri	6 461	167 569	391 211	223 642	238 137	37

Korvaus kunnille lasketaan poikkileikkaustilanteessa ja korotetaan vuosittain indeksillä. Jatkossa kuntien työttömyysturvamenot määräytyvät työttömänä olleiden työnhakijoiden perusteella. Tässä piilee Pohjanmaan kohdalla riski, kun lähdetään liikkeelle alhaisen työttömyyden tilanteesta. Suuren rakennemuutoksen tapahtuessa työttömyysturvan kustannukset voivat nousta korkeiksi. Pelkkä työttömän aktivointi eli palveluihin ohjaaminen ei enää vaikuta kunnan rahoitusvastuuseen työttömyysturvasta.

Kunnan vastuu työttömyysturvan rahoituksesta alkaa nykyistä aiemmin ja kasvaa portaittain. Kuntien maksuosuus työttömyysturvasta antaa aihetta pohdintaan ainakin kahdesta näkökulmasta:

- TE-palveluita täytyy organisoida mahdollisimman tehokkaasti, jotta työllistymisen todennäköisyys on mahdollisimman hyvä
- TE-palvelujen, kuntien omien elinvoimaisuuspalvelujen ja paikallisten ekosysteemien täytyy toimia vaikuttavasti ja kokonaisvaltaisesti.

Työttömyysturvaan liittyvät kehittämislinjaukset:

Tukea yrityksiä, niin että olisivat elinvoimaisia ja työllistäisivät lisää.

2. Laissa tarkoitettujen palvelujen tuottamista ja kohdentamista koskevat ratkaisut

2.1. Työnvälityksen palvelut

Työnvälityksen palvelut ovat tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja.

Kuva 1. Työnjako kuntien ja valtion välillä.

Tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelut Työnvälitys		Valtion tehtäviä
Henkilöasiakkaan palvelut <ul style="list-style-type: none"> Työnhakijan lakisääteinen palveluprosessi (POMA) <ul style="list-style-type: none"> Palvelutarpeen arviointi, työnhakukeskustelut ja työllisyysuunnitelmien laatiminen sekä palveluohjaus. AmmatINVALINTA- ja uraohjaus sekä asiantuntija-arviot. Työ- ja koulutuskokeilu, työvoimakoulutus (ml. kotoutumiskoulutus), omaehtoinen opiskelu, palkkatuki ja työllistämistuki (95 § 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuki) Valmennuspalvelut Viranomaispäätökset ja –lausunnot (ml. työttömyysturva) Työllistämismallit Kulukorvaukset Monialaisen tuen yhteistoimintamalli ja nuorten monialaisen tuen yhteispalvelu (Ohjaamon kaltainen) Aktivointisuunnitelma Kotoutumispalvelut Työkykykoordinaattorin palvelut Muutosturvapalvelut Eures-palvelu työnhakijoille 	Alkavan yrityksen palvelut <ul style="list-style-type: none"> Starttiraha Valmennus- ja koulutuspalvelut Työnantaja- ja yrityspalvelut <ul style="list-style-type: none"> Työnantaja- ja yritysikäynnit Työpaikkailmoitukset (ml. EURES ja kolmansien maiden työnhaku) Kv-rekrytointin palvelut ja tuki ml. Eures Ehdokashaku, esittely ja ehdokasasettelu Työtarjoukset Rekrytointitilaisuudet ja kampanjat Yhteishankintakoulutukset Palkkatuki ja työllistämistuki Työkokeilu (sopimukset) Työolosuhteiden järjestelytuki Vuorotteluvapaa Muutosturvapalvelut Viranomaispäätökset Muut mahdolliset toimintamallit <ul style="list-style-type: none"> Työkykykoordinaattorit 	<ul style="list-style-type: none"> äkilliset rakennemuutokset KV-rekrytointin (Work In Finland) ja Euresin ylläpitämiset ja valtakunnalliset tehtävät Työlupatehtävät TE-digi Oikeudellisen tuen palvelut Työttömyysturvatehtävät (vaativat asiantuntijalausunnot) ja valtakunnallinen työttömyysturvaneuvonta Palkkaturvatehtävät TE-Asiakaspalvelukeskus Nuorten hyvinvoinnin ja elämänhallinnan valmennus Monialaisten palveluiden kehittämisen tuen tarjoaminen Toimivien pk-yritysten kehittämisselvit ja Business Finland -palvelut Kotoutumisen edistämisen valtakunnallinen osaamisen ja palveluiden kehittämisen ja yhteensovittamisen tuki Kotoutumisen valtakunnalliset tietojärjestelmäpalvelut ("Koto-digi")
Johtaminen ja kehittäminen Hallinto- ja tukipalvelut Digitaaliset palvelut		
KOTO24 -uudistuksen erityistehtävät, mm. Kunnan kotoutumishojelman järjestäminen Työvoiman ulkopuolella olevien kotoutumisen vahvistaminen Monialainen yhteistyö		
		Työ- ja elinkeinoministeriö Arbets- och näringsministeriet

Asiakaspalvelumallin mukaisia yhteydenottoja Pohjanmaalla vuonna 2022 oli 3 234 (liukuva 6 kk keskiarvo). Luku sisältää alkuhaastattelut, työnhakukeskustelut ja täydentävät työnhakukeskustelut eri järjestämistavoittain (puhelimessa, etäyhteydellä ja paikan päällä). Asiakkaita, joille on asetettu työnhakuvelvollisuus, oli yhteensä 3 124. Johtuen muun muassa Pohjanmaan alhaisesta työttömyydestä, työnhakuvelvollisuus on Pohjanmaalla harvemmalla kuin koko maassa keskimäärin.

Lähipalveluperiaate, erityisesti vaikeasti työllistyvien, nuorien ja kotoutuvien osalta, toteutetaan tiiviissä yhteistyössä työllisyysalueen TE-palveluiden, kuntien elinvoimaisuuspalveluiden ja hyvinvointialueen palveluiden kanssa edistämällä asiakkaiden kontaktointia ja palvelu mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Kotoutumisen palveluina osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi, kotoutumissuunnitelma, monikielinen yhteiskuntaorientaatio sekä kotoutumiskoulutus (työnhakijat + työvoiman ulkopuolella olevat!)

Työnvälityksen palveluiden kehittämislinjaukset:

Kasvokkain palvelu sekä henkilö ja yritys asiakkaisiin. Oma virkailija järjestelmä. Palveluiden tuloksien mittaaminen. Palveluiden parempi kohdentaminen ja keskitytään työllistämiseen. Vahvan työnhaun alun ja tehokkaan työnvälityksen suhde monialaisiin palveluihin ja pitkiin asiakasprosesseihin tulee miettiä tarkasti.

Huomioitavaa:

Liikkuvuus olisi parempi mitä suurempi alue. Mitä suurempi alue, sen houkuttelevampi. Yritykset/työnantajat eivät tunne kunta/tai edes maakuntarajoja. Heille on tärkeää löytää osaavaa työvoimaa. Mitä pienemmälle alueelle tarkastelu rajoittuu, sitä hankalampaa on kyetä täyttämään työpaikkoja osuvasti ja nopeasti. Ei pelkästään työpaikkojen täyttäminen, vaan koulutusten paikkojen täyttäminen tehostuu.

2.2.Palveluhankinnat

Pohjanmaan TE-toimiston julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) mukaiset palveluhankinnat koskevat koulutuksia, valmennuksia ja muita hankittuja palveluja, kuten starttirahalausuntoja ja maahanmuuttajien alkukartoituksia. Hankintasopimukset koskevat tänä päivänä laajoja alueita, eikä sopimuksia tai niiden tilityksiä voi jakaa helposti kunnittain tai maakunnittain. KEHA:sta tammikuussa 2022 saatujen maksatustietojen mukaan siirtynyttä vuoden 2021 määrärahaa ja vuoden 2022 siirtomäärärahaa on maksettu vuonna 2022 yhteensä 7 494 804,29 euroa, ja se jakaantui seuraavasti: koulutukset 5 603 422,47 euroa, valmennukset 1 597 932,69 euroa ja kokeilut ja asiantuntija-arvioinnit 293 449,13 euroa.

Hankintasopimuksia Pohjanmaan ELY-keskuksen alueella laadittiin vuonna 2022 yhteensä 127 kpl. Yleisimpiä olivat yhteishankintakoulutussopimukset (56 kpl) ja työvoimakoulutussopimukset (41 kpl). Lisäksi laadittiin valmennuksiin ja alkukartoituksiin liittyviä sopimuksia (19 kpl) ja kotoutumiskoulutuksen sopimuksia (11 kpl). Hankintasopimusten voimassaoloajat vaihtelevat ja pohjautuvat jatkuvasti arvioitavaan palvelutarpeeseen. Palveluntuottajia Pohjanmaan ELY-keskuksen alueella oli yhteensä 26 kpl.

Hankintojen kohdalla on arvioitavissa, että Pohjanmaan maakunnan muodostaessa työllisyysalueen määrät tulevat vähenemään hieman verrattuna Pohjanmaan ELY-keskuksen alueen määriin (mukaan lukien Keski-Pohjanmaan maakunnan).

Palveluhankintojen organisoimisessa noudatetaan seuraavia periaatteita:

- Palveluita hankitaan tehokkaasti
- Palveluita hankitaan alueellisesti tasavertaisesti
- Palveluita hankitaan kuntien ja ekosysteemien erityispiirteitä noudattaen.

Palveluhankintojen kehittämislinjaukset:

- Hankintojen erityispiirteet pitää huomioida. Esim. kotoutumiseen liittyvien hankintojen erityispiirteet (pienet kieliryhmät, omankielinen yhteiskuntaorientaatio ja kotoutumiskoulutukset). Asiantuntija-arvioinnit.
- Tarvitaanko starttirahalausuntoja jatkossa? Yrityspalvelun tiivis yhteistyö kehitysyhtiön kanssa tuottaa tarvittavan tiedon päätöksentekoa varten. Mikäli kehitysyhtiön omistusohja ei vastaa työllisyysalueen kuntapohjaa, lausuntoja täytynee hankkia myös jatkossa.
- mahdolliset maakuntarajat ylittävät hankinnat

Huomioitavaa:

Alueen houkuttelevuus suurempi, mitä suurempi alue.

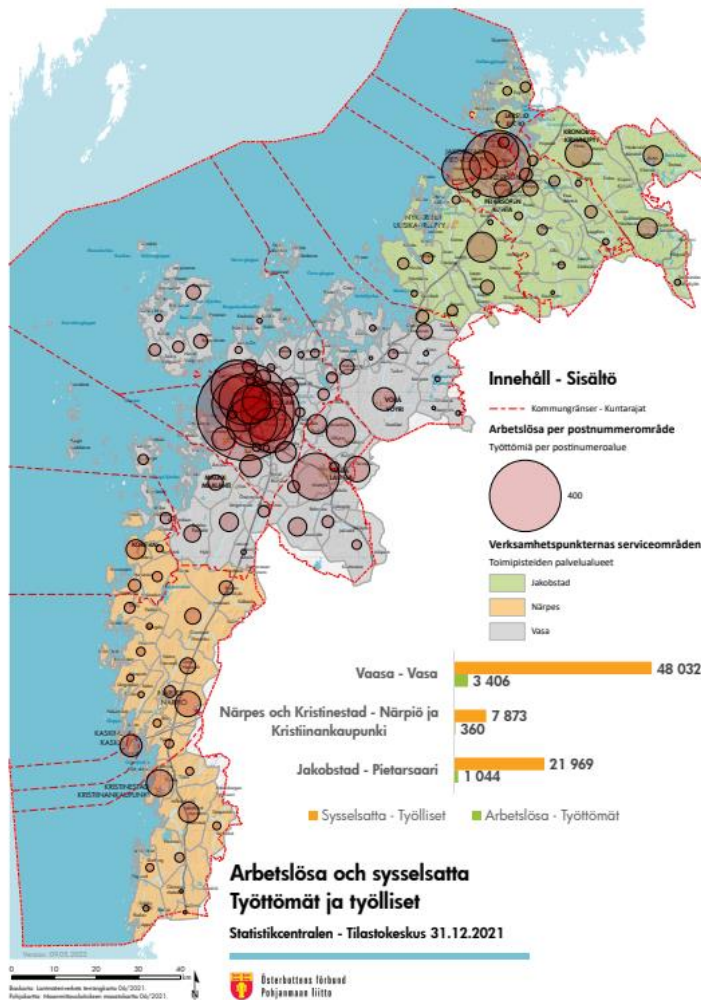
Opiskelijahinta kallis, jos ei saada tarpeeksi suurta aluetta.

Mikäli työvoimakoulutushankintojen tekeminen pirstoutuu pienempiin alueisiin, työmarkkinoiden tarpeisiin vastaaminen hankaloituu huomattavasti ja suhteelliset kustannukset kasvavat.

3. Toimipisteiden määrä ja sijoittuminen

Pohjanmaalla toimipisteet sijaitsevat tällä hetkellä (09/23) Pietarsaarella ja Vaasassa ja yhteistoimintapisteet Kristiinankaupungissa ja Närpiössä. Työllisyysalueen määrittäessä toimipaikkojen sijainti varmistetaan niin, että sekä etelässä, pohjoisessa että keskisellä Pohjanmaalla on toimipisteet tai vähintään yhteistoimipiste.

Kuva 2. Työlliset ja työttömät Pohjanmaalla.

Henkilökunta jakautuu toimipisteiden välillä nykytilanteessa seuraavasti:

- Pietarsaari 23 (24 %)
- Vaasa 68 (71 %)
- Suupohjan rannikkoseutu (Närpiö ja Kristiinankaupunki) 5 (5 %).

Henkilökunnan määrä (ei htv) on nykytilanteessa yhteensä 96.

Työvoiman (työllisten ja työttömien) jako seutukunnittain on seuraava:

- Pietarsaaren seutu 23013 (28 %)
- Vaasanseutu 51438 (62 %)
- Suupohjan rannikkoseutu 8233 (10 %).

Henkilöressurssien kohdentuminen alueellisesti työvoiman suhteen on siten suhteellisen tasapainossa, ottaen huomioon johtotoimintojen ja erikoistuneiden toimintojen järjestäminen. Toimipisteiden ja sijoittumisen kohdalla sovelletaan seuraavia periaatteita:

- Keskeisintä on ratkaista yritysten osaavan työvoiman saatavuuden tarpeet sekä lyhyellä että pidemmällä aikavälillä
- Asiakaslähtöisyys nähdään ensisijaisesti vahvana palveluosaamisena, jolla parhaiten myös vastataan erilaisiin asiakastarpeisiin
- Seudullista läsnäoloa kehitetään kuntien elinvoimaisuuspalveluita ja kotouttamispalveluita hyödyntäen.

Toimipisteiden ja henkilökunnan sijoittumisen kehittämislinjaukset:

Nykyinen toimipiste määrä hyvä. Mikäli kunnat haluavat lisää näkyvyyttä, niin kehitetään uusia toimintatapoja.

Huomioitavaa:

Erityisosaamisen ylläpitämisen ja kehittämisen näkökulmasta mahdollisimman suuri alue on tarkoituksenmukainen, jolloin asiakastapauksia tulee tasaisesti hoidettavaksi. Myös valtakunnallisen verkostoitumisen näkökulmasta on helpompaa, kun edustetaan suurempaa aluetta.

4. Yhteistyötahot ja muodot

TE-palveluita järjestetään ympäristössä, jossa on moninaiset yhteistyötahot ja -muodot:

- Yhdyspinta ja monialaiset palvelut (esim. kehitysyhtiöt, hyvinvointialue)
- Yhteistyö kolmannen sektorin toimijoiden kanssa
- Yksityisen ja julkisen yhteistyö, esim. henkilöstöalan yritysten kanssa tehtävä yhteistyö.
- Kuntien nuorisopajat
- Kuntien kotouttamispalvelut
- Oppilaitokset

Yhdyspinnat hyvinvointialueeseen ovat keskeisessä roolissa. Pohjanmaan hyvinvointialueella työkykytiimi kootaan asiakkaan tarpeiden perusteella. Hyvinvointialueen linjaukset noudattavat seuraavia palveluperiaatteita:

Hyvinvointialueen työikäisten sosiaali- ja terveyspalveluissa tavoitteena on ennaltaehkäistä hyvinvointiin ja terveyteen liittyvien ongelmien syntymistä, tukea ja auttaa moniammatillisesti asiakkaita ja heidän läheisiään hyvinvointiin, terveyteen, elämänhallintaan, työhön, opiskeluun tai toimeentuloon liittyvissä asioissa, tukea ja ylläpitää työ- ja toimintakykyä, työssä jatkamista, kuntoutumista, palveluja suunnitellaan, kehitetään ja arvioidaan yhteistyössä asiakkaiden, kuntien, kolmannen sektorin ja yksityisten palveluntuottajien kanssa edistämällä osallisuutta ja turvallisuutta muuttuvassa yhteiskunnassa

- osaamisen vahvistaminen: Työkykykoordinaattorikoulutukset hankkeen organisoimana 8/23 alkaen (noin 20 työntekijää)

- palveluun pääsyn parantamisen pilotointi: pilotoidaan THL:n kansallista kehittämisen kohdetta, Digitaalista itsearviointityökalua
- kuntouttavan työtoiminnan palvelukokonaisuuden/palveluverkon uudelleen organisointi: kuntouttavan työtoiminnan palveluiden kilpailutus ja hyvinvointialueen omatuotannon uudelleen organisointi
- palvelupäälliköt (2 henkilöä) vastaavat kuntayhteistyöstä asiakasprosessien osalta työllisyyden ja kuntouttavan työtoiminnan yhdyspinnalla

Yhdyspinnat koulutuksen ylläpitäjiin ja tarjoajiin ovat myös erittäin tärkeitä. Pohjanmaalla on monipuolinen ja laaja toimijaverkosto koulutuksen saralla.

Huomioitavaa:

Yhteistyötä tehtävä myös muiden alueen (valtakunnallisten) kouluttajien kanssa, on hyödyksi koulutustarjonnalle.

5. Työperäisen maahanmuuton, työvoiman ja työpaikkojen kohtaannon sekä työvoiman liikkuvuuden edistäminen

5.1. Työperäisen maahanmuuton edistäminen

Kunnilla on TE24- ja KOTO24 -uudistusten myötä kokonaisvastuu kotoutumisen edistämisestä. Suurin osa kotoutujista on työnhakijoita, joten kotoutumispalveluiden kokonaisuus on keskeistä huomioida työllisyysalueiden valmistelussa. Kotoutumista edistävät palvelut järjestetään jatkossa osana uutta kunnan kotoutumishjelmaa sekä muina kunnan palveluina, hyvinvointialueen ja Kelan palveluina sekä järjestöjen, yhdistysten tai yhteisöjen toimintana.

Kunnan on laadittava kotoutumishjelmasta asiakirja, jossa kuvataan kotoutumisen alkuvaiheen palvelut, palveluiden vastuutahot sekä palveluihin liittyvä yhteistyö muiden toimijoiden kanssa. Jatkossa kunta **työvoimaviranomaista kuullen** tekee osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin ja kotoutumissuunnitelman aiempaa laajemmalle kohderyhmälle, erityisesti työvoiman ulkopuolella olevia. Etenkin kotona lapsia hoitavia vanhempia pyritään tavoittamaan aiempaa enemmän ja varhaisemmin.

Ulkomaalaisia työnhakijoita Pohjanmaalla oli 2 622 vuonna 2022. Ulkomaalaisten työnhakijoiden yleisimpiä kansalaisuuksia olivat Ukraina, Vietnam, Syyria ja Bulgaria. Ulkomaalaisten työttömyysaste oli vuoden 2022 lopussa 17 %. TE-palveluiden piirissä ulkomaalaisia oli yhteensä 1012 henkilöä. Yleensä joko omaehtoisessa opiskelussa (506) tai työvoimakoulutuksessa (316). Ulkomaalaisten työnhakijoiden aktiivointiaste oli 54,8 %. Kotoutumissuunnitelmia laadittiin kuukausittain 81 kpl ja kotoutumiskoulutuksessa oli keskimäärin 183 henkilöä kuukaudessa.

Taulukko 5. Ulkomaalaiset työnhakijat Pohjanmaalla (2022)

	Pohjanmaa
Ulkomaalaisia työnhakijoita	2 622
Työttömiä työnhakijoita	835
Ulkom. työttömyysaste, %	17,0
Palveluissa yhteensä	1 012
Työvoimakoulutuksessa	316
Omaehtoisessa opiskelussa	506
Ulkom. aktivointiaste, %	54,8
Kotoutumissuunnitelmia keskim. / kk	81
Kotoutumiskoulutuksessa keskim. / kk	183

Linjauksina jatkovalmisteluihin todetaan seuraavasti:

- Työllisyysaluevalmistelussa on keskeistä varmistaa yhteistyö kotoutumispalveluiden järjestämisessä sekä sujuva siirtyminen kohti työelämää
- Kaikille maahanmuuttajille tarjotaan jatkossa matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapalveluita sekä perustietoa suomalaisesta yhteiskunnasta.

Kotouttamisen/Työperäisen maahanmuuton kehittämislinjaukset:

- Entistä enemmän lähipalveluita, monikulttuurinen henkilöstö.
- Työnantajien asennemuokkausta.
- Enemmän Talent coastline -tyyppistä toimintaa, ts. kv-opiskelijoiden pitovoiman kehittämistä.
- Olemassa olevien kansainvälisten hakijoiden parempi hyödyntäminen.
- Panostuksia lisättävä kv-osaajien saamiseksi alueen yrityksiin.
- Kielikysymykset työelämässä ovat avainasemassa.
- Ammattitaitoisten osaajien pitkä poluttaminen ei ole ratkaisu, työelämään kiinni pääseminen sen sijaan on.

Haasteet:

Kuntien toimintatavat KOTO- asioissa tällä hetkellä eri tasoiset, esim. kiintiöpakolaiset vs. maahanmuuttajapakolaiset.
 Palvelutarve vaihtelee tällä hetkellä valtavasti.
 Vastaanottokeskusten sijainti.
 Tuleva rahoitus.

5.2 Työvoiman ja työpaikkojen kohtaannon sekä työvoiman liikkuvuuden edistäminen

Pohjanmaan työttömyysaste on 4,6 % prosenttia, koko maan keskiarvon ollessa 7,9 %. Avoimia työpaikkoja Pohjanmaalla on 2 600 ja työttömiä työnhakijoita 4 400, eli jokaista paikkaa kohti on 1,69 työtöntä, mikä on selkeästi vähemmän kuin maassa keskimäärin (2,44). Työllisyysaste on 77,9 %, mikä on korkein Suomen maakunnista (koko maan keskiarvo 73,6 %). Pohjanmaalla työvoiman kysyntää on vakanssiasteella mitaten

etenkin matkailu-, ravintola- ja majoitusala (MaRaMa) sekä teknologiateollisuuden ja -palveluiden aloilla. Ammateittain tarkasteltuna Pohjanmaalla on työvoimaa monissa erilaisissa ammateissa, kuten linja-auton kuljettajien, sähkötekniikan erityisasiantuntijoiden ja elintarviketeollisuuden prosessityöntekijöiden, myyntiedustajien ja sairaanhoitajien keskuudessa.

Taulukko 6. Työvoima ja työssäkäynti Pohjanmaan maakunnassa ja kunnissa

Tiedot: Tilastokeskus	Työvoima 2021	Työllisyysaste 2021	Työttömyysaste 2021
Pohjanmaa	82 659	79,4 (2022)	4,9 (2022)
Kaskinen	511	78,1	7,9
Korsnäs	960	79,4	6,8
Kristiinankaupunki	2 632	78,4	4,5
Kruunupyö	2 959	81,9	4,1
Laihia	3 634	79,0	6,7
Luoto	2 519	85,3	1,9
Maalahti	2 585	84,6	3,4
Mustasaari	9 457	84,3	4,1
Närpiö	4 449	83,2	3,6
Pedersören kunta	5 288	84,9	2,8
Pietarsaari	8 643	75,5	7,0
Uusikaarlepyy	3 416	81,4	3,6
Vaasa	32 771	71,8	8,1
Vöyri	2 835	80,6	3,7

6. Varautuminen rakennemuutostilanteisiin

Äkillinen rakennemuutostilanne, jossa työttömyys nousee nopeasti, vaikuttaisi alueen kuntiin seuraavasti:

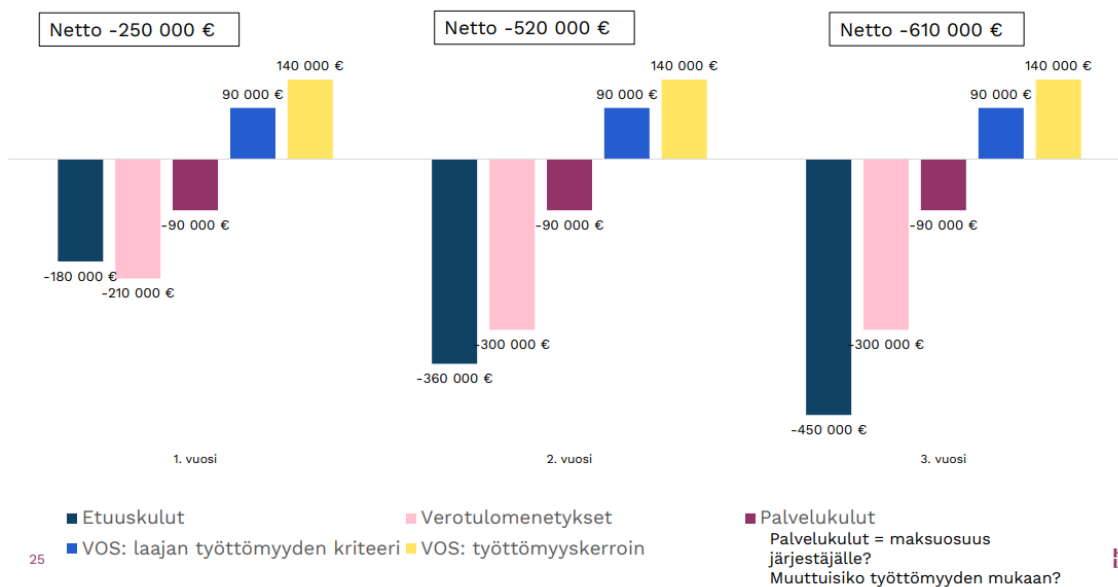
- Kuntien etuuskulut työttömyysturvassa kasvaisivat välittömästi työttömyyden lisääntyessä
- Kuntien verotulot vähenevät
- Palvelukulut nousevat
- Kuntien valtionosuudet nousevat viiveellä ja hitaammin kuin työttömyyden nousu, koska valtionosuuteen sisältyvä laajan työttömyyden kriteeri kompensoi 47 %, siis vain osan, lisäkuluista.

Esimerkkilaskelma siitä, miten työttömyys vaikuttaa löytyy kuvasta 3. Vaikutuksissa huomioidaan, että työttömyysturvaetuuksien maksuvastuuseen on tehty porrastus. Kunnan maksuvastuu on ensimmäisen sadan päivän osalta nolla. Tutkimuksissa on todettu, että valtaosa työttömiksi joutuneista työllistyy sadan päivän sisällä. Työllisyysalueella ja kunnalla on siis noin kolme kuukautta aikaa saada työtön työllisyyteen ilman, että työttömyysturvan kustannukset alkavat nousta.

Kuva 3. Esimerkkilaskelmat miten työttömyys vaikuttaa kuntien talouteen. Lähde: Mikko Mehtonen/Suomen kuntaliitto.

Esimerkkilaskelma

100 henkilöä jää työttömäksi

Viimeinen vaihtoehto, kuntien taloudelliseksi puskuriksi, on harkinnanvarainen valtionosuus.

Äkillinen rakennemuutos voi myös olla päinvastainen. Suurininvestoinnit alueella aiheuttavat työvoimapulaa.

Työllisyysalueella on siis suuri rooli siinä, ettei kaikki jää yksittäisen kunnan harteille. Nämä syy-seuraus - suhteet johtavat siihen, että alueen kuntien eduksi on, jos alue itsessään on elinkeinorakenteeltaan tarpeeksi monipuolinen ja riittävän iso äkillisten rakennemuutosten tasapainottamiseksi.

Palveluiden suunnittelu perustuu ennakointimallin tuottamaan ajankohtaiseen tilannekuvaan. Pohjanmaan tilannekuva toukokuussa 2023:

Pohjanmaalla yritysten tilanne on epävarmoista tulevaisuuden näkymistä ja kustannusten noususta huolimatta varsin hyvä. Varsinkin teollisuudessa näkymät ovat hyvät ja globaalin energiakriisin ja huoltovarmuuspaineiden myötä uusiutuvaan energiaan liittyvät kasvun mahdollisuudet ovat kasvaneet ja alueella on käynnissä lukuisia hankkeita akkuteollisuuteen, vetytalouteen ja tuulivoimaan liittyen. Pohjanmaalle tärkeä alkutuotanto on kuitenkin vaikeuksissa alhaisten tuottajahintojen ja kohonneiden sähkö-, polttoaine- ja lannoitekustannusten takia. **Matkailu- ja palveluala on pikkuhiljaa palautunut koronasta, mutta geopoliittinen tilanne vaikuttaa negatiivisesti. Rakennusallalla tilanne huolestuttava.**

Varautumisen pääperiaatteet ovat (alustavasti/tarkentuvat valmistelun aikana) seuraavat:

- Työllisyysalue on elinkeinorakenteeltaan tarpeeksi monipuolinen ja riittävän iso äkillisten rakennemuutosten tasapainottamiseksi
- TE-palvelujen suunnittelu perustuu kokoavaan, järjestelmälliseen ja yhtenäiseen ennakkoinnin toimintamalliin, joka osaltaan perustuu yhteistyöhön kuntien, aluekehittämisviranomaisten ja hyvinvointialueen kanssa.

Varautumisen kehittämislinjaukset:

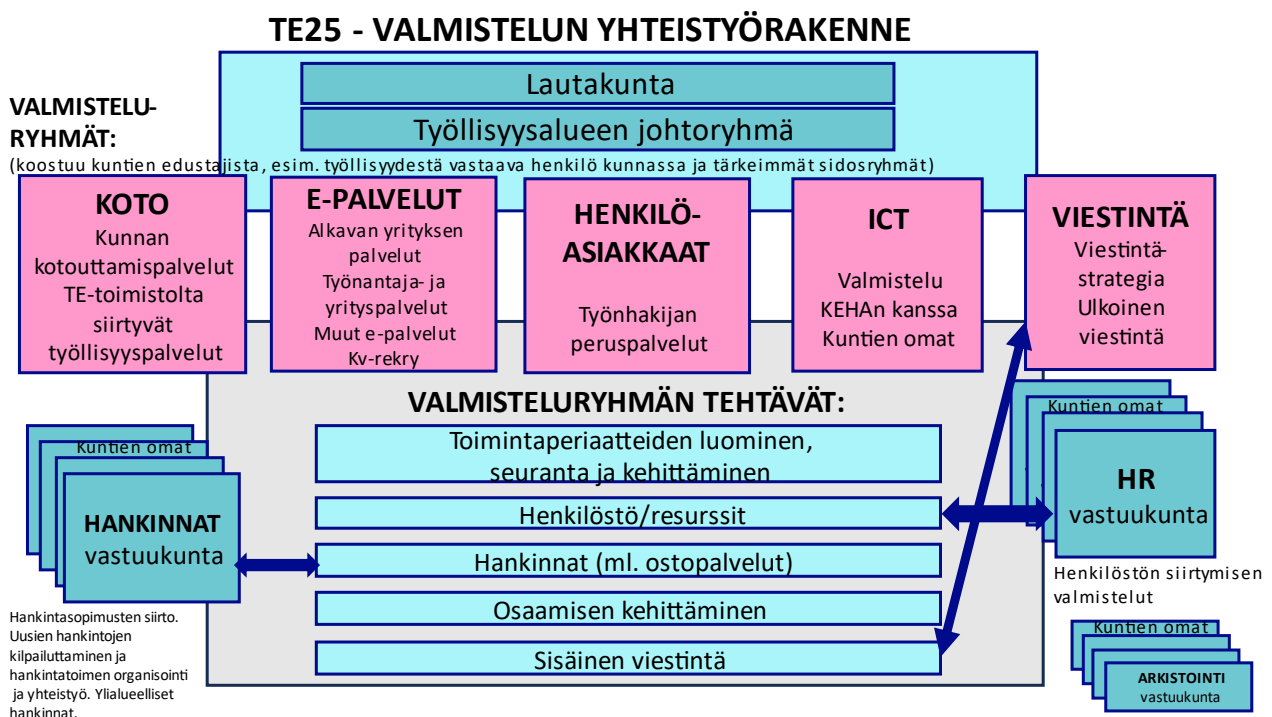
Riittävä ennakointi ja varautumissuunnitelmat
Yhteistyötä yli rajojen

7. Jatkovalmistelun suuntaviivat

Uudistusta tullaan luomaan yhdessä yhteistoiminta-alueessa mukana olevien kuntien, nykyisen TE-toimiston asiantuntijoiden sekä tärkeimpien sidosryhmien kanssa. Valmistelussa käyttöön otettava yhteistyö rakenne on kuvattu alla olevassa kaaviossa (kuva 4). Uudistuksen pohja ja substanssi luodaan valmistelutyöryhmissä, jotka jakaantuvat eri sektoreihin. Ryhmät koostuvat yhteistyöalueella toimivien kuntien edustajista, nykyisen TE-palvelun asiantuntijoista sekä tärkeimpien sidosryhmien edustajista (esim. kehitysyritykset, hyvinvointialue).

Valmisteluryhmät raportoivat Työllisyysalueen johtoryhmälle, joka koostuu työllisyysalueessa mukana olevien kuntien virkamiehistä. Työllisyysalueen johtoryhmä raportoi lautakunnalle. Johtoryhmän ja lautakunnan tehtävät määritetään dokumentissa 'SOPIMUS YHTEISESTÄ TOIMIELIMESTÄ TE-TEHTÄVIEN HOITAMISEEN POHJANMAALLA 20.9.2023'.

Kuva 4. Jatkovalmistelun yhteistyörakenne

Hahmotelmaa tiimirakenteesta tiivistettynä:

- Alkupalvelutiimi ja TNO-tiimi(yhteistyö kuntien TNO-palveluiden kanssa)
- Yrityspalvelutiimi: Työnvälitys ja työvoiman välitys, yritysten palvelut (tuki toimivalle yritykselle, mm. rekrytointituki), alkavan yrittäjän palvelut, järjestötyöllistäminen (mm. osatyökykyiset), kuntatyöllistäminen
- Jatkuvan oppimisen tiimi: Oppilaitosyhteistyö, kouluttautumisvaiheessa olevat asiakkaat, uraohjaus- ja oppisopimus, koulutusneuvonta? (ei enää valtakunnallisena palveluna 1.1.25)
- Monialaiset palvelut –tiimi: Monialaista tukea tarvitsevat asiakkaat aikuiset ja nuoret (työvoimapalvelut, ÖVPH, Kela); sis. TYP ja ohjaamopalvelut

- **Maahanmuutto ja kototiimi: Maahanmuuttajat ja vieraskieliset, Eures palvelut, kansainvälinen rekrytointi (International House –ajatus)**

Esimerkkejä jatkovalmisteluissa huomioon otettavista asioista:

Henkilöstön siirtymisen valmistelut, resurssien ja kohdentamisen kehittämislinjaukset

Hankinnat: Hankintasopimusten siirto. Uusien hankintojen kilpailuttaminen ja hankintatoimen organisointi ja yhteistyö. Ylialueelliset hankinnat.

Elinkeinoelämä: Kehitysyhtiöiden tunnistaminen / hyödyntäminen, Kv-rekrytointi (mitä isompi alue, sitä houkuttelevampi)

Hallinnon kehittäminen

- Toimivaltakysymykset
- Johdon ja virastorakenteen organisoiminen
- Rahoitukseen ja määrärahoihin liittyvät kysymykset
- Alueen kuntien viestintä, miten työt järjestetään
- Henkilötiedot ja tietojen liikkuminen organisaatioiden välillä
- Työllisyysalueen johtoryhmä ja valmisteluryhmä (valmisteluryhmä voi koostua kuntien työllisyydestä vastaava henkilö)
- Sopimuksellinen yhteistyö

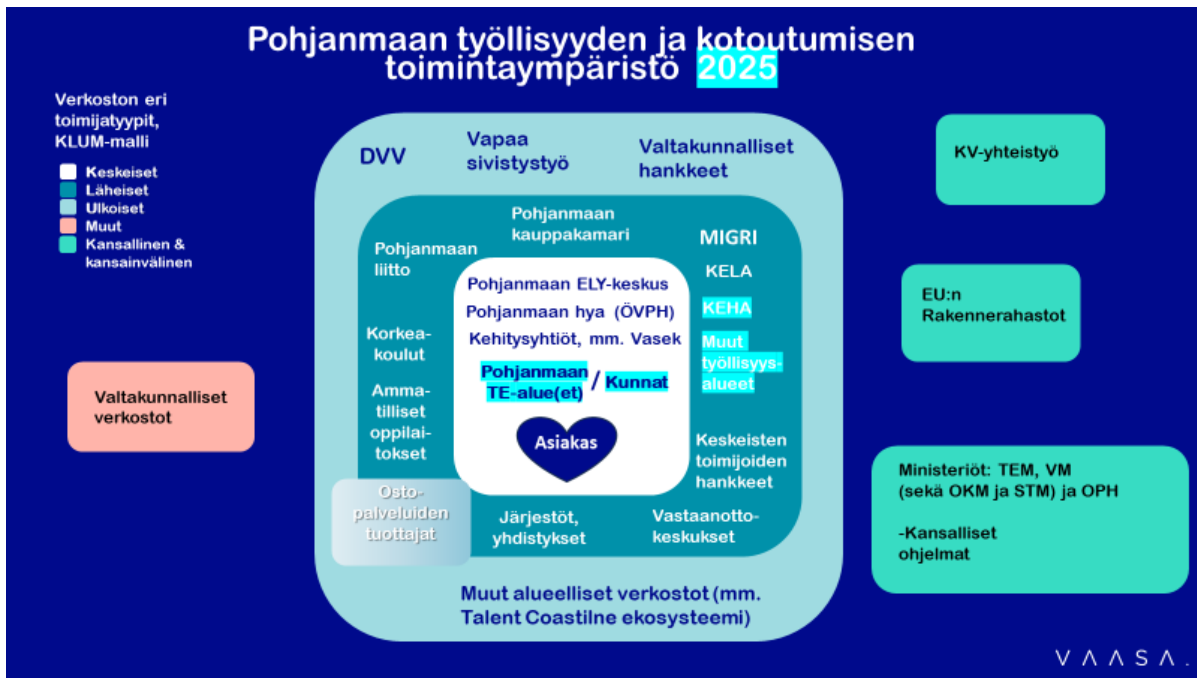
Koulutukset (huomioidaan ylialueellisuus)

Viestintästrategia & suunnitelma eri tasoilla

Arkistointi

Vaasassa v. 2020 aloitettua työllisyyden ekosysteemiä laajennetaan koko työllisyysalueen kattavaksi verkostoksi (kuva 5 alla).

Kuva 5. Pohjanmaan työllisyyden ja kotoutumisen ekosysteemi

8. Järjestämissuunnitelman voimassaolo

Pohjanmaan työllisyysalueen järjestämissuunnitelma on yhteistoiminta-alueella toimivien kuntien kanssa yhdessä laadittu dokumentti, joka ohjaa työ- ja elinkeinopalveluiden toteuttamista. Suunnitelma on toistaiseksi voimassa oleva ja sisältö tarkistetaan valtuustokausittain. Järjestämissuunnitelman muuttamisesta päättää lautakunta pyydettyään jäsenkunnilta lausunnon. Työllisyysalueen johtoryhmä vastaa suunnitelman ajantasaisuudesta.